

к.е.н., доцент Маковоз О.С.
Харківський національний університет внутрішніх справ
фахівець 1 категорії Передерій Т.С.
Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби з організованою
злочинністю при РНБО України

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА ЯК ЗАПОРУКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вступ. Сучасні процеси модернізації національної економіки України зіштовхуються з проблемами обмеженості ресурсів і забруднення навколишнього середовища, які в подальшому негативно впливають на фактори виробництва. Одним із напрямків забезпечення сталого розвитку національного господарства є впровадження, так званої, «зеленої» економіки, яка сприяє зниженню ризиків для навколишнього середовища та ресурсозбереженню, а також залученню приватних, державних та міжнародних інвестицій. Саме зелена економіка стимулює зелене зростання, яке згідно з ОЕСР, полягає у виявленні більш екологічно чистих джерел зростання, розвитку нових екологічноорієнтованих галузей, створення робочих місць і технологій [1]. Для цього зростання повинно активізувати інвестиції та інновації, які ляжуть в основу сталого розвитку та приведуть до виникнення нових економічних можливостей [2]. Таким чином інтенсифікація процесів впровадження зеленої економіки вимагає ґрунтовного дослідження особливостей її формування, системоутворюючих факторів і впливу на сталий розвиток держави.

Результати дослідження. Україна належить до багатих на природні ресурси країн Євразійського простору, має вигідне географічне та геополітичне положення, високоосвічене населення та є потенційним транзитним коридором, «шовковим шляхом» для енергетичних, товарних та культурних обмінів між Сходом та Заходом. Країна однією з перших на пострадянському просторі розпочала формувати власне демократичне суспільство та ринкову економіку, інтегрувалася у великий європейський торгівельний коридор, однак не змогла скористатися цими унікальними початковими перевагами для здійснення диверсифікації свого виробництва та експорту і задіяння додаткових джерел підйому добробуту [1].

Сьогодні українські підприємства перебувають в пошуках нових способів у досягненні екологічної чистоти виробництва, що відкривають нові шляхи у застосуванні зеленої економіки, яка дозволяє не лише зберегти навколишнє середовище, але й покращити його конкурентоспроможність на зовнішніх та внутрішніх ринках за рахунок модернізації процесу виробництва.

Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України про схвалення Стратегії залучення, використання та моніторингу міжнародної економічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2013-2016 рр. від 11 вересня 2013 р. № 697-р, для підвищення конкурентоспроможності економіки необхідно створити умови для істотного зменшення енергоємності усіх її секторів за рахунок упровадження нових технологій, прогресивних стандартів, сучасних систем контролю, управління та обліку на всіх етапах виробництва, транспортування та споживання енергетичних продуктів, розвитку ринкового механізму стимулювання енергозбереження. Одним із важливих завдань, що стоїть перед Україною є перехід національної економіки до «зеленої» моделі розвитку на засадах сталого виробництва і споживання, ефективного використання матеріальних ресурсів, а також сприяння діяльності бізнесу у сфері ресурсоефективного та екологічно безпечного виробництва [1].

За даними Форуму соціального інвестування США приблизно 11% прибутків великі корпорації витрачають на стале інвестування, в Європі ця цифра становить приблизно 17%. Сьогодні більшість грантів міжнародних організацій даються на досить жорстких умовах щодо захисту навколишнього середовища, що посилює зацікавленість бізнесменів у розвитку «зелених» технологій [1].

Загрози вичерпання обмежених природних ресурсів та зміни клімату внаслідок прискореного зростання населення світу та економік нових індустріальних країн, яке супроводжується негативним впливом на довкілля, обумовлюють широке визнання необхідності запровадження нових підходів до забезпечення економічного зростання і розвитку, що передбачають мінімізацію навантаження на базу природних ресурсів та екологічні умови життя населення за рахунок застосування додаткових джерел зростання. Вони пов'язані, у першу чергу, з поширенням використання продуктивних екологічно безпечних технологій, еко-інновацій, справедливою оцінкою вартості природних ресурсів та еко-системних послуг в економічній діяльності, впровадженням сталих моделей споживання та виробництва, переходом до більш складних моделей ведення бізнесу з високою продуктивністю, що базуються на концепції життєвого циклу, мінімізації та повторному використанні відходів (рециклінгу), корпоративній соціальній відповідальності [3, с.5].

Уперше термін «зелена» економіка був введений у 1989 р. у доповіді, підготовленою групою економістів-екологів для уряду Об'єднаного Королівства в рамках консультацій щодо забезпечення сталого розвитку та його вимірювання [4].

У 1992 р. на Саміті Землі в Ріо-де-Жанейро було проголошено життєво важливою створення концепції «зеленої» економіки для забезпечення подальшого розвитку людства [5, с.5].

Концепція «зеленої економіки» пропонує урядам, бізнесу та громадянам перейти до розробки збалансованих шляхів розвитку, що включають сприяння інвестиціям у природний капітал (збільшення частки заповідних територій, посилення захисту лісів тощо), вирішення проблем енергетики та забезпечення екологічно чистими продуктами харчування, приділення уваги питанням використання земель та планування землекористування, оптимального розподілу обмежених ресурсів та покращення управління ресурсами. Модель «зеленої економіки» передбачає гармонійне поєднання економічних потреб суспільства з потребою постійного відновлення і збереження довкілля [6].

Згідно з визначенням ЮНЕМ «зелена» економіка – це економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для довкілля та дефіциту екологічних ресурсів [5, с. 2]. Водночас ЮНЕП підкреслює взаємозв'язок між поняттями «зеленої економіки» та сталого розвитку: «...концепція «зеленої економіки» не замінює собою концепцію сталого розвитку, проте зараз все більш поширене визнання того, що досягнення стійкості майже повністю залежить від створення правильної економіки» [7].

Данські вчені визначають «зелену економіку» як процес трансформації, що нівелює диспропорції та дисфункції сучасної економіки, і результатом якого є добробут людства та справедливий доступ до ресурсів для кожного члена суспільства в умовах екологічної та економічної цілісності [8].

На зустрічі міністрів з охорони навколишнього середовища країн Латинської Америки і Карибського басейну, яка відбулась під егідою ЮНЕП, учасники узгодили таке визначення: «зелена» економіка – це система економічної діяльності, пов'язана з виробництвом, розподілом і споживанням товарів і послуг, які призводять до підвищення добробуту людини впродовж тривалого часу, при цьому не піддаючи майбутні покоління значним екологічним ризикам або екологічному дефіциту [9].

Міжнародна торгова палата розглядає «зелену» економіку як таку, де економічне зростання та екологічна відповідальність взаємодоповнюють одне одного, підтримуючи прогрес у соціальному розвитку [10].

На думку А. Старостіної, зелена економіка – це економічні відносини між суб'єктами господарської діяльності, які базуються на принципах захисту та збереженні навколишнього середовища, впровадженні новітніх енерго- й ресурсозберігаючих технологій та сприяють поліпшенню якості життя в межах існуючих екосистем [11].

У більш вузькому трактуванні «зелену» економіку науковці, Кучеров А.В. та Шибилева О.В., розуміють як розроблення, виробництво та експлуатацію технологій та

обладнання для контролю і зменшення викидів забруднювальних речовин і парникових газів, моніторингу та прогнозування кліматичних змін, а також технологій енерго- та ресурсозбереження та відновлюваної енергетики [12].

Патон Б.С. вважає, що «зелена» економіка інтегрує в собі екологію людини та простору в одне системне ціле за допомогою економічних, зокрема ефективних ринкових механізмів, вирішуючи відповідне перспективне завдання сталого розвитку [13].

Фактично зелену економіку розглядають як шлях до сталого розвитку, який передбачає об'єднання трьох складових: економічної, соціальної й екологічної. При цьому екологічна складова виступає пріоритетним напрямом сталого розвитку. В Україні «Стратегією національної екологічної політики на період до 2020 року» та Національним планом дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 [14]. роки були запропоновані заходи, спрямовані на екологізацію усіх галузей економіки в державному та приватному секторах [15] серед яких слід виокремити: раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, диверсифікація джерел енергопостачання та підвищення рівня енергоефективності, створення умов для формування здорового населення, формування нової екологічної поведінки населення в питаннях ресурсозбереження, охорона навколишнього середовища, виробництво органічної сільськогосподарської продукції, модернізація житлово-комунального сектору, впровадження нових технологій утилізації та переробки відходів [16, с.45]. Згідно з Указом Президента України про Стратегію сталого розвитку «Україна -2020» від 12.01.2015р., одним із напрямків реалізації державної політики у програмі енергонезалежності є зниження енергоємності валового внутрішнього продукту (на 20 відсотків до кінця 2020 року) шляхом забезпечення (впровадження) 100 відсотків обов'язкового комерційного обліку споживання енергоресурсів (енергії та палива), переходу до використання енергоефективних технологій та обладнання, зокрема через механізм залучення енергосервісних компаній, реалізації проектів з використанням альтернативних джерел енергії [17].

Варто зазначити, що Урядом було схвалено Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» від 18 серпня 2017р. № 605-р, яка передбачає, що до 2025 року здебільшого буде завершено реформування енергетичного комплексу України, досягнуто першочергових цільових показників з безпеки та енергоефективності, забезпечено його інноваційне оновлення та інтеграцію з енергетичним сектором ЄС. Одним із завдань Стратегії у сфері охорони довкілля має бути забезпечено дотримання високих екологічних норм виробництва, транспортування, трансформації та споживання енергії; фінансування інвестиційних проектів у рамках Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок відповідно до законодавства України та зобов'язань перед Енергетичним Співтовариством [18].

Мета «зеленої» економіки – формування дієвого середовища для економічного і соціального прогресу, що базується на мінімізації негативного впливу на довкілля та ефективному використанні природних ресурсів при збереженні гідного рівня життя населення. Ця мета реалізується через цілі нижчого порядку (підцілі), до яких відносяться:

- захист, збереження, відтворення природних ресурсів і недопущення безповоротної втрати біорізноманіття шляхом мінімізації негативного антропогенного впливу на оточуюче середовище, збереження та відтворення зелених насаджень, забезпечення цілісності екосистем, підвищення якості природних ресурсів тощо;
- підвищення ресурсоефективності (збільшення продуктивності залучених у господарський обіг природних ресурсів і зменшення обсягу відходів завдяки впровадженню замкнутого циклу виробництва та максимально повній утилізації відходів), з переорієнтацією на переважне використання відновлювальних ресурсів;
- економічний розвиток на основі структурних змін, що ведуть до підвищення ваги «зелених» секторів з відповідним скороченням «коричневих»;
- забезпечення соціального прогресу в «зеленому» сегменті економіки – створення «зелених» робочих місць, зростання доходів населення, отриманих за рахунок

зайнятості у «зеленому» секторі економіки, підвищення якості товарів та послуг за рахунок надходження на ринок «зеленої» продукції тощо [19, с.56].

Таблиця 1

**Аналіз переваг у застосуванні зеленої економіки
для держави та для суб'єктів господарювання**

ПЕРЕВАГИ У ЗАСТОСУВАННІ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ	
ДЛЯ ДЕРЖАВИ	ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
<ul style="list-style-type: none"> – зниження залежності економіки від зовнішнього постачання сировини і цінових коливань; – впровадження енерго- та ресурсозбережних технологій; – вихід на нові ринки за рахунок чистих технологій; – залучення прямих іноземних інвестицій; – покращення екологічної ситуації та збереження природних ресурсів; – формування позитивного «зеленого» іміджу 	<ul style="list-style-type: none"> – зменшення питомих витрат на споживання ресурсів; – модернізація виробництва; – отримання додаткових доходів на основі використання наявних ресурсів (за рахунок утилізації відходів); – підвищення якості та конкурентоспроможності продукції; – можливість користуватися державними пільгами; – диверсифікація структури активів і зниження стратегічних ризиків, пов'язаних з традиційним виробництвом

Зелене зростання означає стимулювання економічного зростання і розвитку, забезпечуючи при цьому збереження природних активів і безперебійне надання ними ресурсів та екосистемних послуг, від яких залежить загальне благополуччя. Для цього він повинен каталізувати інвестиції та інновації, які будуть покладені в основу сталого зростання і сприятимуть виникненню нових економічних можливостей [20].

Для визначення конкретних цілей та завдань просування принципів зеленого зростання важливим є розуміння сучасного стану та тенденцій розвитку основних сфер, що мають відношення до зеленого зростання. Однією з ключових характеристик зеленого зростання є явище так званого «розмежування» (decoupling): коли зростання тиску на довкілля менше, ніж економічне зростання за певний період часу. Розмежування може бути відносним і абсолютним. Абсолютне розмежування має місце тоді, коли екологічний показник (тиску на довкілля) залишається сталим або зменшується, у той час як певний показник економічного розвитку збільшується. Відносне розмежування має місце тоді, коли екологічний показник (тиску на довкілля) зростає, але з темпами нижчими, ніж темпи зростання відповідного показника економічного розвитку [21].

Для моніторингу головних характеристик зеленого зростання методологія ОЕСР передбачає аналіз таких груп індикаторів:

- 1) Соціально-економічний контекст та характеристики зростання (можливість оцінити загальний стан економічного розвитку країни, розвитку торгівлі, питання зайнятості та освіти);
- 2) Екологічна та ресурсна інтенсивність (можливість оцінити потреби ефективного використання природного капіталу та аспекти інтенсивності, включаючи ресурсну інтенсивність, енергетичну інтенсивність, вуглецеву інтенсивність);
- 3) Запаси природних ресурсів (можливість оцінити запаси та стан природних ресурсів);
- 4) Екологічна якість життя (можливість оцінити прямий вплив довкілля на життя людей, в тому числі через доступ до води та шкідливий вплив забруднення повітря);

5) Економічні можливості та політика (можливість оцінити ефективність політики щодо зеленого зростання) [22].

Сьогодні уряди багатьох розвинутих країн вже мають окремі стратегії зеленого зростання економіки, що містять основні цілі, завдання та конкретні інструменти реалізації. Практично всі країни ЄС розробили нові «зелені» заходи у сфері енергетики, розвитку громадського транспорту та інфраструктури, будівництва екоміст, а також розробки систем утилізації автомобілів. Екологічний сектор економіки ЄС складає близько 300 млрд. євро на рік (2,5% ВВП). 25% всіх інвестицій ЄС направлені на розвиток «зелених» технологій. Стратегія ЄС до 2020 року передбачає інтеграцію елементів «зеленої» економіки в стратегії по економіці і зайнятості[23].

У Нідерландах в 1989 році було затверджено Національний план політики в галузі охорони навколишнього середовища, яким були встановлені орієнтири сталого розвитку до 2030 року. На додаток до нього прийнята так звана екологічна повістка, націлена на досягнення орієнтирів, встановлених ЄС. Кінцевою метою Плану є створення стійкого навколишнього середовища протягом 25 років (одного покоління). План підкріплений інноваційними екологічними підходами до управління в поєднанні з податковою підтримкою і стратегічним менеджментом[24, с. 279].

У 1990 році згідно з пропозицією уряду Європейського Союзу такі країни, як Швеція, Фінляндія, Норвегія, Нідерланди та Данія ввели податки на викиди вуглецю. У результаті, наприклад, у Швеції досягнуто зниження рівня викидів CO₂ та рівня використання електроенергії підприємствами на 7 % та 10 % відповідно[25, с. 168].

Велику роль у втіленні моделі «зеленої економіки» в життя внесла Економічна і Соціальна Комісія для Азії і Тихого океану (ЕСКАТО). За ініціативою ЕСКАТО у 2005 р. була прийнята стратегія «зеленого» зростання, яка спочатку включала чотири пріоритетні напрями : раціональні моделі споживання і виробництва; «озеленення» підприємств і ринків; стійка інфраструктура і «зелена» податкова і бюджетна реформи. Згодом були додані ще два напрями - інвестування в природний капітал і показники екологічної ефективності [26].

У липні 2009 року прийнято Національну стратегію зеленого зростання (далі – Стратегія) в Республіці Корея. Передбачається, що до 2020 року Республіка Корея стане сьомою у світі «зеленою державою», а до 2050 року – п'ятою. Стратегічними цілями Стратегії зеленого зростання визначені:

- 1) Адаптація до зміни клімату та забезпечення енергетичної незалежності;
- 2) Створення нових рушіїв економічного зростання;
- 3) Покращення якості життя та зміцнення ролі країни на міжнародній арені [27].

Стратегія визначає зелене зростання як орієнтовану на дію парадигму, яка одночасно сприяє економічному зростанню і навколишньому середовищу з використанням концепції сталого розвитку [28]. Вона спрямована на забезпечення гармонійних відносин між економічним зростанням і навколишнім середовищем через задіяння нових рушіїв зростання, включаючи збереження і ефективне використання енергії та ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату та руйнування навколишнього середовища, дослідження і розвиток чистої енергії і екологічно чистих технологій, створення нових робочих місць [29, с. 6].

«Зелене» зростання означає засоби стимулювання економічного зростання та розвитку, забезпечуючи при цьому те, що природні активи продовжують надавати ресурси та екологічні послуги, від яких залежить наше благополуччя. Для цього воно має служити катализатором інвестицій та інновацій, які будуть покладені в основу сталого зростання та призведуть до виникнення нових економічних можливостей (ОЕСР) [30].

Ідеї «зеленої економіки» дуже нагадують методологічні підходи сталого розвитку, які впродовж чверті століття були «віфлеємською зіркою» для суспільства і стали не просто інтелектуальним надбанням людства, а тим, що французи називають «succis d'estime», тобто досягли «критичного успіху» в переосмисленні всіх сфер людської діяльності. Заклик обмежити економічну діяльність рамками, визначеними в межах екосистеми Землі, і приділяти пріоритетну увагу соціальній інтеграції та боротьбі з бідністю, який сьогодні

лунає з трибун ООН та міжнародних форумів, добре знайомий нам, оскільки прозвучав ще в доповіді Комісії Брундтландт (1987) [31].

Розвиток «зеленої» економіки в Данії задекларований у відповідній Угоді про «Зелене зростання», яка має за мету забезпечити охорону довкілля і клімату, одночасно створивши умови для розвитку сучасного і конкурентоспроможного сільського господарства і харчової промисловості. До складу даної Угоди також входять: План Данії по довкіллю до 2020 року; Стратегія зростання «зеленого» сільського господарства і харчової промисловості [32].

В Австрії був розроблений План дій у сфері ресурсоефективності (REAP), який відповідає Національній стратегії сталого розвитку. REAP покликаний сформулювати основу і створити стимули діяльності з підвищення ресурсоефективності відносно забезпечення конкретних типів ресурсів (наприклад, поновлювані ресурси), а також окремих галузей (наприклад, будівництво). Особливий акцент робиться на ефективне використання таких ресурсів, як метали, корисні копалини і біомаса. Крім того, документ приділяє увагу взаємозв'язкам між ефективним використанням енергії та інших ресурсів, наприклад води і земельних ресурсів [33].

Слід також відзначити, що у 2010 р. в ЄС була прийнята Стратегія «Європа 2020», яка спрямована на розвинуту, стійку і всеохоплюючу економіку, здійснює моніторинг макроекономічних факторів, реформ, які сприяють зростанню. Стратегія «Європа 2020» встановлює три основні фактори зміцнення економіки: розумне зростання (розвиток економіки, засноване на знаннях та інноваціях); стійке зростання (створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції); всеохоплююче зростання (сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної та територіальної згоди). Крім того, четвертим розділом стратегії є «Доцільне використання ресурсів у Європі», що передбачає розумне використання джерел енергії, перехід на економіку з низьким споживанням вуглеводної сировини, збільшення використання джерел відновлювальної енергії, модернізація транспортного сектора, зниження залежності зростання економіки від кількості ресурсів, що споживаються [24].

Розвиваючи положення Глобального зеленого нового курсу, UNEP присвятив свою доповідь 2011 року «Назустріч «зеленій економіці»: шлях до сталого розвитку та викоріненню бідності» аргументації на користь інвестування 2% світового ВВП в «озеленення» десяти найважливіших секторів економіки з метою істотної зміни характеру розвитку та спрямування потоків державних і приватних інвестицій на ефективне використання ресурсів та зменшення викидів парникових газів [34, с. 87]. Концепція «зеленої» економіки не замінює собою концепцію сталого розвитку, однак зараз все більш поширене визнання того, що досягнення стійкості майже повністю залежить від створення правильної економіки. За десятиліття, коли нові багатства створювалися з використанням моделі «коричневої» економіки, суспільство не вирішило таких проблем, як соціальна маргіналізація і виснаження ресурсів [35].

Курс на озеленення економіки, яким керується Європейський Союз заснований на принципах концепції сталого розвитку. Відповідно, масштаб заходів із співпраці ЄС та України у сфері охорони довкілля та озеленення економіки нашої держави окреслюється прагненням мінімізувати екологічні екстерналії задля повноцінного існування прийдешніх поколінь [36,с.19].

У вересні 2015 року Організація Об'єднаних Націй прийняла нову глобальну програму із забезпечення сталого майбутнього до 2030 року, яка визначає 17 цілей сталого розвитку (далі –ЦСР) та 169 завдань розвитку. ЦСР мають стати платформою, на базі якої розроблятимуться національні стратегії протягом наступних 15-ти років.

Саме ціль № 8 передбачає сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.

На території України, зокрема в Дніпропетровській області серед суб'єктів господарювання та населення, реалізується проект ««Зелені рішення» бізнесу – єднання для сталого розвитку», цілями якого є:

- популяризація ідей сталого розвитку на засадах зеленої економіки серед підприємств Дніпропетровщини;
- висвітлення кращих «зелених» практик підприємств області;
- поліпшення умов для реалізації «зелених» стартапів;
- сприяння адаптації ділових кіл до змін законодавства України в рамках імплементації угоди з ЄС;
- дослідження перспектив розбудови «зеленої» економіки з ефективними ресурсами на Дніпропетровщині;
- підвищення обізнаності та посилення ролі бізнесу, громад у забезпеченні сталого розвитку області [40].

Згідно існуючих визначень та трактувань сталий розвиток – це такий розвиток, який задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [37]. При цьому, значний наголос робиться передусім на соціоекологічних аспектах та організації безпечного виробництва.

Переважає більшість вітчизняних науковців вважають, що сталий розвиток – це процес гармонізації продуктивних сил, забезпеченість задоволення необхідних потреб усіх членів суспільства за умов збереження і постійного відновлення цілісності природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і потребами людей усіх поколінь.

Разом з тим, І. Б. Дегтярьова, О. І. Мельник, Я. В. Романченко зазначають, що терміну «сталий розвиток» властива певна внутрішня суперечливість. Вона полягає в тому, що в одному понятті об'єднані два слова, що мають внутрішньо-протилежний смисловий зміст: «стійкість» припускає деяку стаціонарність стану, а «розвиток» можливий лише за умови постійного виведення системи з такого стану [38].

Для фахівці Європейського союзу стійкий розвиток – це досить складна конструкція, яка полягає в збалансованому розвитку трьох компонентів: економічного, соціального та екологічного. Тож не можна говорити про стійкий розвиток при виділенні тільки однієї компоненти. Схематично стійкий розвиток можна уявити як взаємні перетини трьох кіл: економіки, суспільства, природи. А місце їх перетину і стане сферою стійкого розвитку. На жаль, зараз в світі і в Україні це три рівнозначних кола. Сьогодні економіка – це найбільше коло, суспільство вже менше - коло, а природа – найменше коло, яке знаходиться майже поза увагою економіки та суспільства. А задача стійкого розвитку – зробити рівними ці кола і зробити максимальну площу їх перетину, щоб вона була збалансованою.

Однією з ключових умов системності і послідовності діяльності країни у ході запровадження концепції сталого розвитку є розробка деталізованого плану дій, стратегії, які би забезпечували повноцінну реалізацію економічної діяльності суб'єктів господарювання без дискримінації екологічних і соціальних інтересів; враховували би міжнародний досвід імплементації вказаної концепції та реалії світового господарства у цілому. В свою чергу, багатогранність поняття сталого розвитку і відмінності у менталітеті, культурі народів світу обумовлюють наявність у науковій літературі широкого спектру індивідуальних підходів вчених-економістів та колективних позицій, сформульованих у межах міжнародних організацій, щодо трактування суті, складових таких документів і, перш за все, стратегії сталого розвитку [40, с.174].

У сучасних умовах сталий розвиток є самою прийнятною концепцією розвитку. Перехід до нього передбачає поетапне відновлення природних екосистем до рівня, що забезпечує економічну ефективність, соціальну справедливість та стійкість навколишнього середовища. Основним інструментом сталого розвитку держави повинна стати «зелена економіка».

Висновки. Зростання світової економіки за існуючої моделі виробництва може створити ситуацію, коли збиток від забруднення і руйнування навколишнього природного середовища почне перевищувати одержувані доходи. Подолати цю ситуацію можливо тільки завдяки впровадженню інновацій для відтворення природних ресурсів.

Стимулювання інноваційної активності в цьому напрямку можуть послужити відповідні зміни в податковій, конкурентній і торговельній політиці, фінансові заохочення «зелених» інновацій, контроль за використанням природних багатств. Необхідно досягти ситуації, щоб виробництва, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища або перевитратою енергетичних, водних та інших ресурсів, стали не вигідними. Тоді компанії, які вкладають значні кошти в «зелені» технології, зможуть отримувати від цього реальні дивіденди завдяки перевазі перед конкурентами в вартості кінцевої продукції. Поза жодного сумніву, перехід світової економіки на модель «зеленого» зростання вимагатиме значних зусиль у розширенні міжнародного співробітництва, а також формування відповідної політики уряду.

Наукова новизна. У ході дослідження доведено, що саме розроблення детального плану дій у сфері впровадження зеленої економіки, який повинен бути узгодженим з Національною стратегією сталого розвитку, буде надійним фундаментом щодо стимулювання ресурсоефективності діяльності. Сталий розвиток забезпечується збалансованістю трьох компонентів: економічного, соціального та екологічного.

В умовах активного та всебічного запровадження заходів щодо зменшення відходів та використання вторинної сировини у виробництві, очікувано відбудуться структурні зміни в економіці та її поступовий перехід до «зеленої економіки». Дотримання вітчизняними компаніями природоохоронного законодавства та взяття добровільних ініціатив за стан навколишнього середовища позитивно впливатиме на економічну результативність їх діяльності. Таким чином, «зелена економіка» буде сприяти прискоренню процесів переходу до сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. The strategy of “green” growth OECD [Strategiya “Zelenogo” zrostannya OESR]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org/greengrowth
2. На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rac.org.ua/uploads/content/100/files/ggiukrainefinal.pdf>
3. Кваша Т. К., Мусіна Л. А. Вимірювання зеленого зростання в Україні: концепції, системи індикаторів, досвід формування та перспективи застосування // монографія/ТК Кваша, ЛА Мусіна. – 2015. – 280 с.
4. Pearce D. Blueprint for a green economy / David Pearce, Anil Markandya, Edward Barbier. – London : Earthscan Publications Ltd, 1989. – 193 p.
5. Кудинова Г. Э., Розенберг Г. С., Юрина В. С. Навстречу «зеленой» экономике: Пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Найроби (Кения); Женева (Швейцария); Москва (Россия): ЮНЕП, 2011. 738 с // Принципы экологии. – 2012. – №. 4 (4).
6. «Зелена економіка» — перспективний шлях розвитку гірських районів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/analytics/2011/12/20/325061>
7. Towards a Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unep.org/greeneconomy>
8. Сайт Датской Организация по возобновляемым источникам энергии (Danish Organisation for Renewable Energy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ove.org>
9. General Information that can be used by the Ministers and Heads of Delegation for the dialogue on Green Economy: XVII Meeting of the Forum of Ministers of Environment of Latin America and the Caribbean Panama City, Panama 26 to 30 April 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=system+of+economic+activities+related+to+the+production%2C+distribution+and+consumption+of+goods+and+services+that+result+in+improved+human+well%2E%80%90being+over+the+long+term%2C+while+not+exposing+future+generations+to+significant+environmental+risk+or+ecological+scarcities&source=web&cd=3&ved=0CDkQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.pnuma.org%2Fforodeministros%2F17panama%2FFORO%2520DE%2520MINISTROS%25202010%2520VERSIONES%2520FINALES%2FMINISTROS%2FDE%2520TRABAJO%2520INGLES%2FUNEPLACIGXVII4%2520%2520Green%2520Economy.doc&ei=2C2bUfmuOMrL4ASLgYGYDg&usg=AFQjCNEuJDYDzcT_Sa1eK3Xb2xLTJ0MW1A&bvm=bv.46751780,d.bGE&cad=rjt 2
10. Ten 10 condition for a transition toward a green economy. ICC Paper [Document No. 213 – 18/7]. – Paris : ICC, 2011. – 7 p.
11. Старостіна А., Кравченко В. А. Сутність та практичне застосування методик конструювання категоріального апарату економічної науки (на прикладі понять «глобалізація» та «підприємницький ризик») // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2011. – №. 128. – С. 5-10.

12. Кучеров А. В., Шибилева О. В. Концепция «зеленой» экономики: основные положения и перспективы развития // Молодой ученый. – 2014. – №. 4. – С. 561-563.
13. Патон Б. Є. Національна парадигма сталого розвитку України // Патон БЄ – Київ.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України. – 2012.– 72 с.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/577-2011-%D1%80>
15. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року / Схвалено розпорядженням КМУ від 17 жовтня 2007 р. № 880-р. // База даних «Законодавство України» / КМУ України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-p>
16. Гура А.О., Гуцан Т.Г. Зелена економіка: сутність, чинники та перспективи розвитку в Україні. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди «Економіка». 2017. Вип. 17. – С. 42-52
17. Указ Президента України про Стратегію сталого розвитку «Україна -2020» від 12.01.2015р. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
18. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085
19. Чмир О.С., Захаркевич Н.П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. Економічний вісник Донбасу. № 3(33). 2013. – С. 54-62.
20. Курс на зеленый рост. Резюме для лиц, принимающих решения. Май, 2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/greegrowth/48634082.pdf>.
21. На шляху до зеленого зростання: моніторинг прогресу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rac.org.ua/uploads/content/100/files/ggiukrainefinal.pdf>
22. Методологія моніторингу зеленого зростання (ОЕСР). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oecd.org/greengrowth/48224574.pdf>
23. Бережна Ю.С. Зелена економіка в країнах Східного партнерства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21IID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=ecnem_2012_9\(2\)_6](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21IID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=ecnem_2012_9(2)_6)
24. Захаркевич Н. П. Досвід країн Європейського Союзу у формуванні основ зеленої економіки // Університетські наукові записки. – 2013. – №. 2. – С. 278-285.
25. Green economics: an introduction to theory, policy and practice. Molly Scott Cato London: Earthscan, 2009. – P. 240
26. UNEP (2010), “Green Economy Developing Countries Success Stories [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unep.org/.../greeneconomy_successstories .
27. National Green Growth Strategy and Five-Year Plan Milestones. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.greengrowth.go.kr/?page_id=42450.
28. GREEN GROWTH KOREA. Now & the Future. – <http://www.greengrowth.go.kr/>. – P.7.
29. У напрямі зеленого зростання: досвід Республіки Корея. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/Download?id=a07323c1-d0cd-4de9-9569
30. «Зеленая» экономика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minpriroda.by/ru/actual/new_url_2095511547
31. Екологічна Конституція Землі. Методологічні засади / за ред. акад. НАН України, д-ра екон. наук, проф. Ю.Ю. Туниці. – Львів : ПВВ НЛТУ України, 2011. – 440 с.
32. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine «Of basic principles (strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine till 2020», [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>
33. Грицюк Т.І., Василенко Т.В. Стратегічні пріоритети розвитку «зеленої економіки» в країнах світу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3081>
34. Коненко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Коненко. - К.: ДП «Прінт Сервіс», 2016. – 109 с.
35. Головні тренди КСВ: зелена економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csrukraine.org/news/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D1%81%D0%B2%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/>
36. «Зелене рішення» бізнесу - єднання для сталого розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gs.dp.ua/?page_id=461&lang=uk
37. Гарлицька Д.А. Побудова зеленої економіки – основна складова європейської інтеграції України. Економічний аналіз. 2017. Том 27. №2. – С. 15-19.
38. Дегтярьова І. Б. Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС / І. Б. Дегтярьова, О. І. Мельник, Я. В. Романченко // Механізм регулювання економіки, 2014, 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Temp/Mre_2014_3_4.pdf.

39. Dehtyarova, I. B., Melnyk, O. I. & Romanchenko, Ya. V. Economic and Financial Instruments for Sustainable Regional Development: EU Experience [Ekonomichni ta finansovi instrumenty zabezpechennya staloho rehional'noho rozvytku: dosvid YeS]. Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky – Mechanism of Economic Regulation, 2014, No 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Temp/Mre_2014_3_4.pdf.

40. Яншина А.М. Інституційна складова імплементації концепції сталого розвитку у країнах Північної Європи. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 118 (1).2014. – С.172-182.